

С. М. Гайденко,

*к. е. н., доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0002-0112-369X*

В. В. Коненко,

*к. е. н., доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0002-1525-7736*

Д. В. Соколов,

*старший викладач кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0002-3237-0095*

DOI: 10.32702/2306-6806.2022.5.96

АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19

S. Haidenko,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and business administration,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

V. Konenko,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and business administration,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

D. Sokolov,

*Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship and business administration,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

ANALYSIS OF THE STATE OF DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION BUSINESS ENTERPRISES OF UKRAINE UNDER THE INFLUENCE OF THE COVID-19 PANDEMIC

Метою статті є дослідження впливу пандемії COVID-19 на стан розвитку підприємницької діяльності підприємств будівництва. Розглянуто основні наслідки пандемії COVID-19 для формування перспектив розвитку зазначеної галузі. У статті проведено статистичний аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємств будівельного бізнесу України за 2019—2021 рр., серед них: обсяг виробленої будівельної продукції; індекси будівельної продукції; обсяг капітальних інвестицій у будівництво; загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію; середньооблікова кількість штатних працівників зайнятих у будівельній галузі; середньомісячна заробітна плата у розрахунку на одного штатного працівника зайнятого у будівельній галузі. В ході виконання аналізу стану розвитку підприємств будівельної галузі визначено динаміку співвідношення обсягів виконаних будівельних робіт до кількості будівельних підприємств. Розглянуто особливості формування обсягу виробленої будівельної продукції у розрізі регіонів України та за видами, охарактеризовано розподіл обсягів виконаних будівельних робіт за характером будівництва у 2019—2021 рр. Виявлено тісний взаємозв'язок обсягу загальної площі прийнятого в експлуатацію будівництва з обсягами капітальних інвестицій в будівельний бізнес України за 2019—2021 рр.

The aim of the article is to study the impact of the COVID-19 pandemic on the state of development of business activities of construction companies. The main consequences of the COVID-19 pandemic for the formation of prospects for the development of this industry are considered. The article provides a statistical analysis of technical and economic indicators of the construction business of Ukraine for 2019—2021, among them: the volume of construction products; construction product indices; volume of capital investments in construction; the total area of residential buildings put into operation; the average number of full-time employees employed in the construction industry; average monthly salary per full-time employee employed in the construction industry. In the course of the analysis of the state of development of enterprises in the construction industry, the dynamics of the ratio of the volume of construction work performed to the number of construction enterprises was determined. The dynamics of the volume of construction products produced by construction companies of Ukraine was analyzed using the statistical method "Time Series" and determined the absolute growth, growth rate, the absolute value of one percent growth, the average level and the average growth rate of the analyzed indicator. The peculiarities

of the formation of the volume of construction products in terms of regions of Ukraine and by types are considered, the distribution of the volume of construction work by the nature of construction in 2019—2021 is characterized. The close relationship between the volume of the total area of commissioned construction and the volume of capital investment in the construction business of Ukraine for 2019—2021 was revealed. Particular attention is paid to the dynamics of the total area of residential buildings, which was put into operation by type and by region for 2019—2021. The dynamics of the index of construction products by months and periods of 2019—2021 is analyzed, the indices of construction products by types (buildings, structures) in % to the previous year are determined.

Ключові слова: будівельний бізнес, пандемія COVID-19, індекс будівельної продукції, підприємницька діяльність, капітальні інвестиції, ряди динаміки, житлове будівництво, фінансовий результат.

Key words: construction business, pandemic COVID-19, construction products index, business activity, capital investments, time series, housing construction, financial result.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фінансово-економічна криза у світі, що розпочалася наприкінці 2019 — початку 2020 років, та пов'язані із пандемією COVID-19 карантинні заходи в Україні мали суттєвий вплив на вітчизняний ринок житлового будівництва. У відповідь на розповсюдження пандемії COVID-19 відбулись суттєві зміни у особливостях ведення підприємницької діяльності підприємств будівельного бізнесу України. Поряд з цим враховуючи закордонний досвід роботи будівельних підприємств, можна стверджувати, що особливо дієвим чинником розвитку ефективної галузі є залучення значних обсягів капітальних інвестицій у будівництво, основною метою яких є забезпечення прибутковості діяльності підприємств будівництва. Тому в сучасних умовах господарювання виникає необхідність детального аналізу ключових показників розвитку підприємств будівельного бізнесу України за 2019—2021 рр.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження, що пов'язані з аналізом стану розвитку підприємств будівельного бізнесу України знайшли своє відображення у наукових працях Калініченко Л.Л., Сидорова Ю.Р., Латишева О.В., Сайко А.Д., Савченко В.Ф., Стойка С.О., Маклюк О.В. та багато інших. Серед сучасних вчених проблеми, пов'язані з визначенням впливу пандемії COVID-19 на підприємницьку діяльність підприємств України та світу досліджено у працях Долбнева Д.В. [2], Ширяєва Н.В., Макаренко А.Б. та ін. [9]. Однак актуальними залишаються дослідження сучасного стану та перспектив розвитку підприємств будівельного бізнесу України під впливом пандемії COVID-19, які недостатньо розглянуті в науковій літературі та потребують подальших досліджень.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає у статистичному аналізі стану розвитку підприємницької діяльності підприємств бу-

Таблиця 1. Динаміка техніко-економічних показників розвитку підприємств будівельного бізнесу України за 2019—2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання (2021/2019), %
Кількість будівельних підприємств, од.	56855	56926	56973	100,21
Обсяг виробленої будівельної продукції, млн грн	181697,9	202080,8	258073,6	142,03
Індекси будівельної продукції, у % до попереднього року	123,6	105,6	106,8	-
Обсяг капітальних інвестицій у будівництво, млн грн	62346 613	37980503	51832667	83,14
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, м ²	11029327	8451221	11433790	103,67
Співвідношення обсягів виконаних будівельних робіт до кількості будівельних підприємств, млн грн/підприємство	3,19	3,55	4,53	142,01
Фінансовий результат діяльності будівельних підприємств до оподаткування, які одержали прибуток, млн грн	24958,7	16418,9	3075,8 (січень-вересень)	-
Фінансовий результат діяльності будівельних підприємств до оподаткування, які одержали збиток, млн грн	8983,9	18466,7	1944,7 (січень-вересень)	-
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн грн	15974,8	-2047,8	1131,1 (січень-вересень)	-
Середньооблікова кількість штатних працівників зайнятих у будівельній галузі, тис. осіб	193,73	195,82	218,74	112,91
Середньомісячна заробітна плата у розрахунку на одного штатного працівника зайнятого у будівельній галузі, грн	9356,0	9832,0	11289,0	120,66

Джерело: ¹ складено авторами на основі даних Державної служби статистики України.

² Без врахування тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

**Таблиця 2. Обсяг виробленої будівельної продукції
(у розрізі регіонів) за 2019–2021 рр., млн грн**

Регіони	2019 р.	2020 р.	2020 р. - 2019 р.		2021 р.	2021 р. - 2020 р.	
			Абсолютне відхилення (+,-)	Відносне відхилення, %		Абсолютне відхилення (+,-)	Відносне відхилення, %
Вінницька	10280,5	10776,6	496,1	104,82	15919,6	5143,0	147,72
Волинська	2328,6	2530,8	202,2	108,68	3273,5	742,7	129,35
Дніпропетровська	20057,5	18064,8	-1992,7	90,06	21325,5	3260,7	118,05
Донецька	6994,6	10137,4	3142,8	144,93	11586,2	1448,8	114,29
Житомирська	2706,7	2144,5	-562,2	79,23	2649,4	504,9	123,54
Закарпатська	2217,9	1932,0	-285,9	87,11	1751,9	-180,1	90,68
Запорізька	3850,3	3136,1	-714,2	81,45	3802,0	665,9	121,23
Івано-Франківська	3695,7	3843,7	148,0	104,00	5063,3	1219,6	131,73
Київська	10317,3	12613,0	2295,7	122,25	16896,9	4283,9	133,96
Кіровоградська	2047,0	1367,6	-679,4	66,81	1269,1	-98,5	92,80
Луганська	663,6	720,2	56,6	108,53	785,1	64,9	109,01
Львівська	10972,2	14196,4	3224,2	129,38	18608,3	4411,9	131,08
Миколаївська	4346,1	3359,7	-986,4	77,30	4612,1	1252,4	137,28
Одеська	17893,6	28524,6	10631,0	159,41	35693,3	7168,7	125,13
Полтавська	7584,5	8146,4	561,9	107,41	9425,4	1279,0	115,70
Рівненська	3315,4	3290,4	-25,0	99,25	4516,3	1225,9	137,26
Сумська	1553,7	1706,7	153,0	109,85	2055,6	348,9	120,44
Тернопільська	2415,8	2590,3	174,5	107,22	4156,2	1565,9	160,45
Харківська	14856,4	14492,9	-363,5	97,55	20215,3	5722,4	139,48
Херсонська	1833,0	1306,1	-526,9	71,25	1465,1	159,0	112,17
Хмельницька	3846,6	6606,3	2759,7	171,74	9442,0	2835,7	142,92
Черкаська	2071,7	2565,8	494,1	123,85	3675,5	1109,7	143,25
Чернівецька	2112,5	2176,2	63,7	103,01	1648,4	-527,8	75,75
Чернігівська	1888,1	2440,2	552,1	129,24	2953,0	512,8	121,01
м. Київ	41848,6	43412,1	1563,5	103,74	55284,6	11872,5	127,35
В цілому по Україні	181697,9	202080,8	20382,9	111,22	258073,6	55992,8	127,71

Джерело: розраховано авторами за даними [5].

дівельного бізнесу України під впливом розповсюдження пандемії коронавірусу COVID-19 на протязі 2019–2021 рр.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах нестійкої політичної і економічної ситуації в Україні та фінансової кризи діяльність підприємств будівельного бізнесу гальмується наявністю значної кількості різного роду перешкод та проблем у даній сфері. В ході аналізу стану розвитку підприємств житлового будівництва України в роботі визначимо динаміку основних техніко-економічних показників розвитку підприємств будівельного бізнесу України за 2019–2021 рр. (табл. 1).

Дані табл. 1 показують тенденцію до щорічного зростання кількості будівельних підприємств в Україні за 2019–2021 рр. на 0,21 % або на 118 од. Обсяг виконаних будівельних робіт підприємствами будівельної галузі України теж щороку зростає і становить у 2021 р. 258073,6 млн грн, що на 42,03 % або на 76375,7 млн грн більше ніж у 2019 р. Поряд з цим у 2020 р. особливо відчутним є падіння обсягу капітальних інвестицій у будівництво порівняно з 2019 р., що насамперед, пов'язано з пандемією, що викликана вірусом

COVID-19. Так в цілому за досліджуваний період обсяг капітальних інвестицій у будівельну галузь зменшився на 16,86 %. Одночасно відмітимо зростання загальної площі житлових будівель, прийнятих в експлуатацію у 2021 р. до 11433790 м², що на 3,67 % або на 404463 м² більше ніж у 2019 р. При цьому в 2020 р. порівняно з 2019 р. бачимо стрімке скорочення загальної площі житлових будівель, що прийняті в експлуатацію на 8451221 м² або на 23,37 %. На нашу думку, головними чинниками, що вплинули на такі негативні тенденції розвитку житлового будівництва є світова пандемія, що викликана поширенням коронавірусної хвороби COVID-19. З позитивних тенденцій розвитку будівельної галузі відмітимо зростання середньооблікової чи-

сельності працівників, що задіяні у будівництві з 193,73 тис. осіб у 2019 р. до 218,74 тис. осіб у 2021 р. (темپ зростання показника становить 112,91 %). Крім того, відмітимо збільшення середньомісячної заробітної плати 1-го штатного працівника у будівництві: з 9356 грн у 2019 р. до 11289 грн у 2021 р., тобто відносне зростання показника за 2019–2021 рр. становить 120,6 %.

Також в табл.1, нами, розглянуто динаміку фінансових результатів діяльності підприємств будівництва України (до оподаткування), що вказує на негативну тенденцію щодо погіршення фінансового результату діяльності до оподаткування підприємств будівництва. Так позитивне сальдо у 2019 р. (15974,8 млн грн) трансформувалось у негативне сальдо в 2020 р. (-2047,8 млн грн). Враховуючи те, що дані 2021 р. щодо величини фінансового результату (сальдо) до оподаткування представлено лише за січень-вересень 2021 р. (у зв'язку з відсутністю даних Державної служби статистики України за січень-грудень 2021 р.), тому визначати динаміку фінансових показників в цілому за досліджуваний інтервал часу (2019–2021 рр.) є не доцільним.

Далі в роботі доцільним вбачається проведення аналізу динаміки обсягу виробленої будівельної продукції будівельними підприємствами України за 2019–2021 рр. (у розрізі регіонів) — табл. 2.

В ході дослідження виявлено чітку тенденцію до зростання обсягу виробленої будівельної продукції (виконаних будівельних робіт) у 2019–2021 рр., так обсяг виробленої будівельної продукції будівельними підприємствами зростає у м. Києві та 18 регіонах України у звітному році (2021 р.) проти базового року (2019 р.). При цьому найбільше зростання обсягу виконаних будівельних робіт спостерігається в наступних областях: Хмельницька (3846,6 млн грн в 2019 р. та 9442 млн грн в 2021 р., темп зростання показника становить 245,46 %), Одеська (17893,6 млн грн в 2019 р. та 35693,3 млн грн в 2021 р., темп зростання показника становить 199,47 %), Черкаська (2071,7 млн грн в 2019 р. та 3675,5 млн грн в 2021 р., темп зростання показника становить 177,42 %),

Таблиця 3. Обсяг виробленої будівельної продукції підприємствами будівельного бізнесу України

Показники	Формула розрахунку	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Обсяг виробленої будівельної продукції (виконаних робіт), млн грн	—	181697,9	202080,8	258073,6
1. Абсолютний приріст, млн грн				
Ланцюговий	$P_K - P_{K-1}$	-	20382,9	55992,8
Базисний	$P_K - P_1$	-	20382,9	76375,7
2. Темп зростання, %				
Ланцюговий	$\frac{P_K}{P_{K-1}} \cdot 100$	-	111,22	127,71
Базисний	$\frac{P_K}{P_1} \cdot 100$	-	111,22	142,03
3. Темп приросту, млн. грн.				
Ланцюговий	$\frac{P_K - P_{K-1}}{P_{K-1}} \cdot 100$	-	11,22	27,71
Базисний	$\frac{P_K - P_1}{P_1} \cdot 100$	-	11,22	42,03
4. Абсолютне значення одного відсотка приросту, млн грн	$0,01 \cdot P_{K-1}$	-	1816,979	2020,808
5. Середній рівень ряду, млн грн	$\sum_{1}^K \frac{P}{K}$	$(181697,9 + 202080,8 + 258073,6) / 3 = 213950,77$		
6. Середній темп зростання, %	$\sqrt[K-1]{\frac{P_K}{P_1}} \cdot 100$	$\sqrt[3]{\frac{258073,6}{181697,9}} \times 100\% = \sqrt[3]{1,4203} \cdot 100\% = 119,18\%$		
7. Середній темп приросту, %	$\sqrt[K-1]{\frac{P_K}{P_1}} \cdot 100 - 100$	$119,18 - 100 = 19,18\%$		

Джерело: розраховано авторами за даними [5].

Тернопільська (2415,8 млн грн в 2019 р. та 4156,2 млн грн в 2021 р., темп зростання становить 172,04 %), Львівська (10972,2 млн грн в 2019 р. та 18608,3 млн грн в 2021 р., темп зростання становить 169,59 %), Донецька (6994,6 млн грн в 2019 р. та 11586,2 млн грн в 2021 р., темп зростання показника — 165,64 %) та Київська (10317,3 млн грн в 2019 р. та 16896,9 млн грн в 2021 р., темп зростання показника — 163,77 %).

Одночасно відмітимо ряд областей України в яких обсяг виробленої будівельної продукції (будівельних робіт) за 2019—2021 рр. суттєво зменшився: Кіровоградська (2047 млн грн в 2019 р. та 1269,1 млн грн в 2021 р., темп зростання показника — 62,00 %), Чернівецька (2112,5 млн грн в 2019 р. та 1648,4 млн грн в 2021 р., темп зростання показника — 78,03 %), Закарпатська (2217,9 млн грн в 2019 р. та 1751,9 млн грн в 2021 р., темп зростання показника — 78,99 %), Херсонська (1833 млн грн в 2019 р. та 1465,1 млн грн в 2021 р., темп зростання показника становить 79,93 %), Житомирська (2706,7 млн грн в 2019 р. та 2649,4 млн грн в 2021 р., темп зростання показника становить 97,88 %) та Запорізька (3850,3 млн грн в 2019 р. та 3802 млн грн в 2021 р., темп зростання показника становить 98,74 %). Отже, у 2020—2021 рр. незважаючи на внутрішні проблеми країни та поширення пандемії коронавірусу COVID-19, обвалу житлового будівництва в Україні не спостерігалось.

Далі можна проаналізувати динаміку зміни обсягу виконаних будівельних робіт (виробленої будівельної продукції) підприємствами будівельного бізнесу України [7, с. 32] за 2019—2021 рр. використавши при цьому статистичний метод "Ряди динаміки" (табл. 3).

Дані таблиці 3. показують, що за досліджуваній період (2019—2021 рр.) обсяг виконаних будівельних робіт будівельними підприємствами України збільшився на 76375,7 млн грн або на 42,03 %. Базисний темп росту обсягу виконаних будівельних робіт в 2020 р. склав 111,22 %, а

у 2021 р. — 142,03 %. Порівняльний аналіз ланцюгових темпів зростання показника вказує теж на щорічне збільшення обсягу виробленої будівельної продукції: з 111,22 % у 2020 р. до 127,71 % у 2021 р. За таких тенденцій чітко простежується зростання середньорічного темпу обсягу виробленої будівельної продукції, який за 2019—2021 рр. збільшувався кожного року в середньому на 19,18 %.

Зазначимо, що досить важливим показником, що характеризує підприємницьку діяльність будівельних підприємств України є обсяг виробленої продукції (за видами) [4, с. 67], динаміку за 2019—2021 рр. якого представлено на рис. 1.

Дослідження обсягу виробленої продукції (за видами) будівельними підприємствами України за 2019—2021 рр. (рис. 1) дозволяє зробити наступні висновки:

— загальний обсяг виконаних будівельних робіт має чітку тенденцію до щорічного зменшення. Так в 2019 р. було виконано будівельних робіт на 181697,9 млн грн, а у 2021 р. виконано робіт на 258073,6 млн грн, тобто даний показник в досліджуваному періоді збільшився на 42,03 %. При цьому найбільше зростання даного показника спостерігається в 2021 р. (по відношенню до 2020 р.) на 55992,8 млн грн В той же час доцільно зазначити, що у видовій структурі обсягу виробленої продукції будівельними підприємствами найбільша питома вага припадає на інженерні споруди (53,4 % — 60,1 % у 2019—2021 рр.), менша питома вага приходить на будівлі житлові та нежитлові (39,9 % — 46,6 % у 2019—2021 рр.);

— обсяг будівництва будівель (житлових та нежитлових) в 2020 р. порівняно з 2019 р. має тенденцію до скорочення: з 83589,3 млн грн в 2019 р. до 80625,6 млн грн в 2020 р., тобто показник в 2019-2020 рр. зменшився на 3,55 %. Крім того, найбільше зростання обсягу будівництва будівель припадає на 2021 р., їх величина ста-

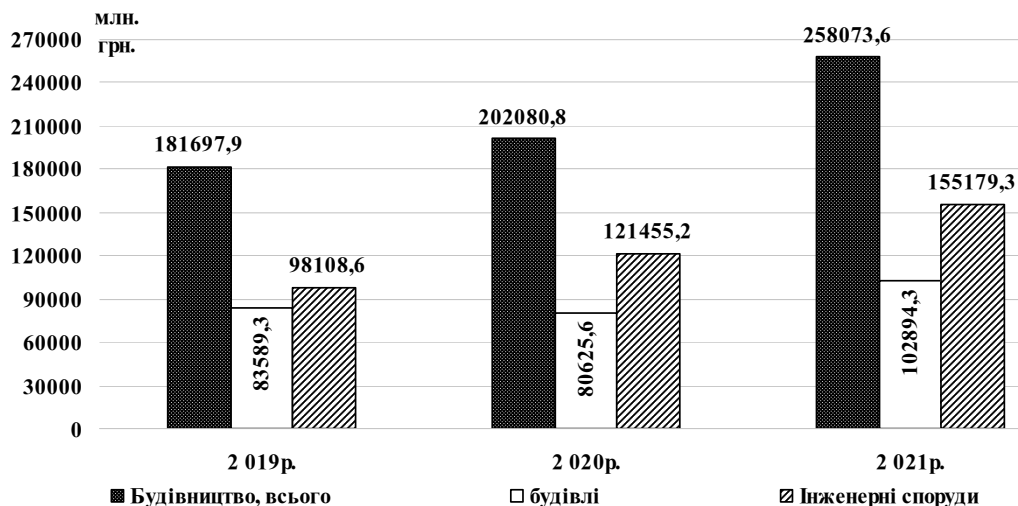

Рис. 1. Обсяг виробленої будівельної продукції (виконаних будівельних робіт) за видами

Джерело: складено за даними [5].

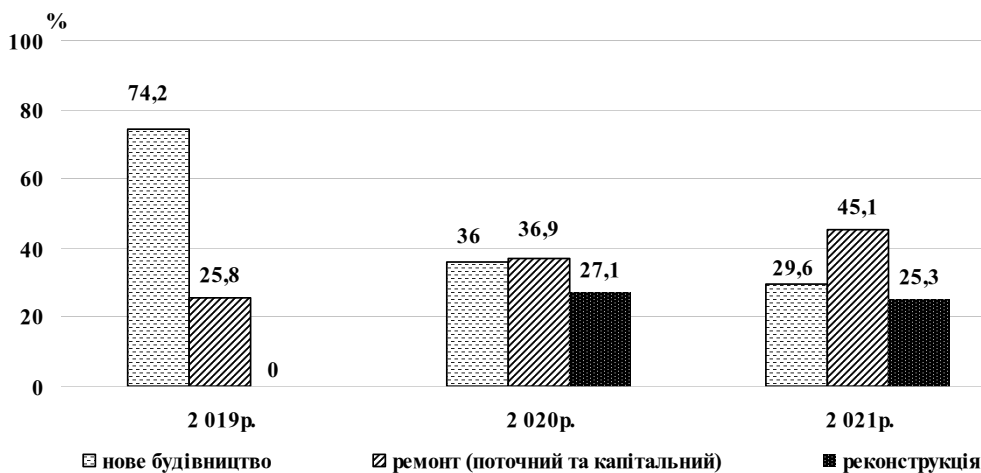

Рис. 2. Розподіл обсягів виробленої будівельної продукції (за характером будівництва) у 2019–2021 рр., %

Джерело: складено за даними [5].

новить 102894,3 млн грн, що на 22268,78 млн грн більше порівняно з 2020 р.;

— протилежну тенденцію в аналізованому періоді має обсяг будівництва інженерних споруд. Адже можна констатувати факт щорічного зростання показника з 98108,6 млн грн в 2019 р. до 155179,3 млн грн в 2021 р., тобто показник в 2019—2021 рр. збільшився на 57070,7 млн грн або на 58,17 %.

Як вже зазначалось вище, обсяг виконаних будівельних робіт підприємствами України щороку зростав з 181697,9 млн грн у 2019 р. до 258073,6 млн грн у 2021 р., при цьому темп зростання за досліджуваний період

склав 142,03 %. Динаміку обсягу виробленої будівельної продукції (за характером будівництва) [4, с. 68] у 2019—2021 рр. представимо на рис. 2.

Дані рис. 2 засвідчують тенденцію до зміни структури обсягу виробленої продукції будівельними підприємствами України за характером будівництва на протязі 2019—2021 рр. При цьому темпи нового будівництва житлових будівель зменшилось на 44,6 % і становлять у 2021 р. 29,6 % від загального обсягу будівництва. В той же час обсяги ремонтних (поточних та капітальних) робіт щороку зростають і становлять у 2021 р. 45,1 % від загального обсягу виробленої будівельної продукції, поряд з цим зростають також і обсяги робіт з реконструкції та технічного переоснащення — 25,3 % у 2021 р.

Доцільно відмітити, що важливим показником розвитку будівельного бізнесу є індекс будівельної продукції, який відповідно до міжнародних стандартів характеризує зміну валової доданої вартості (за факторною вартістю) за окремі періоди [1, с. 10]. Тому визначимо динаміку індексів будівельної продукції (по місяцях) у відсотках до відповідного періоду попереднього року, які представлені згідно даних Державної служби статистики України (дані табл. 4).

Аналіз даних табл. 4 засвідчує тенденцію до зменшення індексів будівельної продукції на протязі досліджуваного періоду з 123,6 % у 2019 р. до 106,8 % у 2021 р. Далі

Таблиця 4. Індекси будівельної продукції по місяцях та періодах

Період	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Січень	115,0	104,6	88,1
Лютий	122,6	100,0	89,5
Березень	129,0	95,5	90,2
Квітень	131,8	92,4	97,4
Травень	130,0	94,0	96,5
Червень	125,3	95,7	102,9
Липень	124,8	97,2	102,9
Серпень	123,7	99,4	104,6
Вересень	123,5	101,7	106,0
Жовтень	123,4	103,3	103,6
Листопад	124,1	104,3	103,4
Грудень	123,6	105,6	106,8

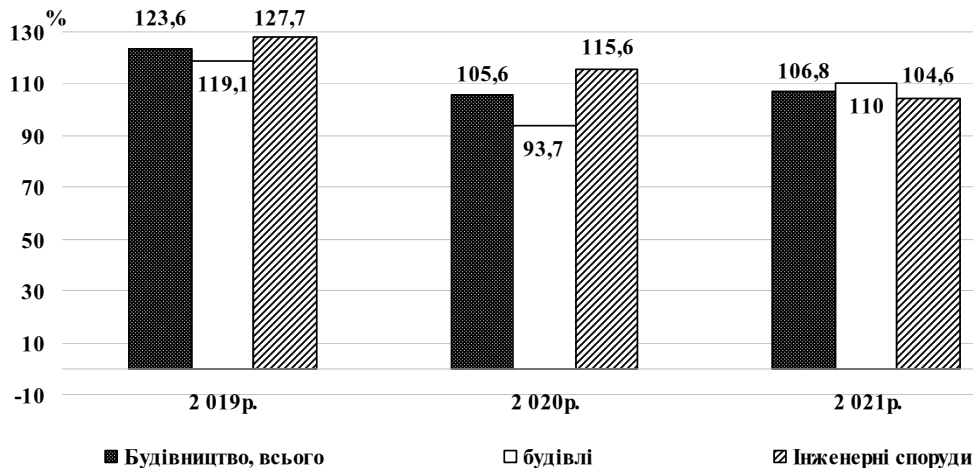

Рис. 3. Індеси будівельної продукції за видами у 2019–2021 рр., (% до попереднього року)

Джерело: складено за даними [5].

використавши дані Державної статистичної служби України охарактеризуємо динаміку індесів будівельної продукції за видами [6, с. 117] на протязі 2019–2021 рр. — рис. 3.

З рис. 3 чітко видно, що обсяги будівництва за 2021 рік (по відношенню до 2020 р.) зросли на 6,8 %, у т.ч. будівлі (житлові та нежитлові — на 10 %, у будівництві інженерних споруд обсяги зросли на 4,6 %.

Також доцільно наголосити, що найбільш важливим показником, що характеризує перспективність підприємницької діяльності будівельних підприємств України є обсяг капітальних інвестицій у розвиток будівельної галузі [4, с. 68]. Динаміку обсягу капітальних інвестицій у будівельну галузь (за регіонами) України проаналізуємо виходячи з даних табл. 5.

Провівши аналіз динаміки обсягу капітальних інвестицій у будівельний бізнес України (у розрізі регіонів) можна зазначити, що пандемія коронавірусу Covid-19 призвела до значного зменшення обсягу капітальних інвестицій у галузь. Так у 2020 р. порівняно з 2019 р. обсяг капітальних інвестицій зменшився у м. Києві та у 23 регіонах України, лише по Сумській області спостерігається суттєве зростання капітальних інвестицій (617737 млн грн в 2019 р. та 901318 млн грн в 2020 р., темп зростання показника — 145,91 %). Одночасно ряд регіонів показали найбільший спад обсягу капітальних інвестицій у будівництво в 2020 р. порівняно з 2019 р.: Закарпатський, Херсонський, Луганський, Рівненський, Івано-Франківський, Чернівецький тощо.

Таблиця 5. Обсяг капітальних інвестицій у будівництво за регіонами у 2019–2021 рр., млн грн

Регіони	2019 р.	2020 р.	Темп зростання (2020 р. / 2019 р.), %	2021 р.	Темп зростання, %	
					2021 р. / 2019 р.	2021 р. / 2020 р.
Вінницька	1577521	1398064	88,62	2246525	142,41	160,69
Волинська	1990261	1395391	70,11	1907856	95,86	136,72
Дніпропетровська	1125893	1125549	99,97	927291	82,36	82,38
Донецька	439360	398473	90,69	510703	116,24	128,16
Житомирська	718857	454145	63,17	467283	65,00	102,89
Закарпатська	4643006	1115319	24,02	1358926	29,26	121,84
Запорізька	304958	207864	68,16	232769	76,33	111,98
Івано-Франківська	2362288	990018	41,91	1696241	71,80	171,33
Київська	10574321	5585824	52,82	11122810	105,19	199,13
Кіровоградська	188234	111484	59,22	161522	85,81	144,88
Луганська	45182	17646	39,05	22991	50,88	130,29
Львівська	5890204	3265343	55,44	3740858	63,51	114,56
Миколаївська	365362	206287	56,46	313287	85,75	151,87
Одеська	3004635	2689538	89,51	3668209	122,08	136,39
Полтавська	1438586	748509	52,03	943739	65,60	126,08
Рівненська	1637618	806542	49,25	1196118	73,04	148,30
Сумська	617737	901318	145,91	477760	77,34	53,01
Тернопільська	1871713	1382597	73,87	2394443	127,93	173,18
Харківська	4611275	3059620	66,35	3984524	86,41	130,23
Херсонська	504375	167848	33,28	322497	63,94	192,14
Хмельницька	1082324	813813	75,19	1762838	162,87	216,61
Черкаська	810239	765139	94,43	912938	112,67	119,32
Чернівецька	1491162	748895	50,22	1414755	94,88	188,91
Чернігівська	725776	457755	63,07	481423	66,33	105,17
м. Київ	14325726	9167522	63,99	9564361	66,76	104,33
В цілому по Україні	62346613	37980503	60,92	51832667	83,14	136,47

Джерело: розраховано авторами за даними [5].

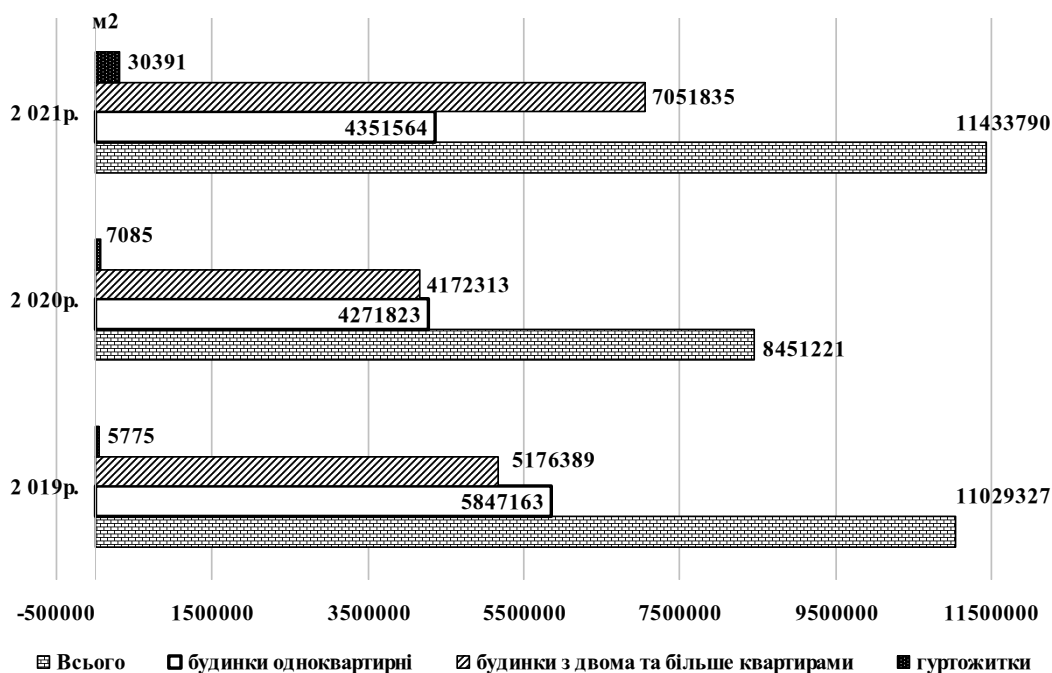

Рис. 4. Динаміка загальної площі житлових будівель, що прийнята в експлуатацію (за видами) у 2019–2021 рр.

Джерело: складено за даними [5].

В той же час ряд областей найбільш критично постраждали від наслідків пандемії Covid-19, адже можна побачити значне зменшення обсягу капітальних інвестицій: Закарпатська (з 4643006 млн грн в 2019 р. до 1115319 млн грн в 2020 р., темп зростання показника — 24,02 %), Херсонська (з 504375 млн грн в 2019 р. до 167848 млн грн в 2020 р., темп зростання показника — 33,28 %), Луганська (з 45182 млн грн в 2019 р. до 17646 млн грн в 2020 р., темп зростання показника — 39,05 %) та Івано-Франківська (з 2362288 млн грн в 2019 р. до 990018 млн грн в 2020 р., темп зростання — 41,91 %).

Отже, розглянувши динаміку обсягу капітальних інвестицій в цілому по Україні встановлено, що в 2019–2020 рр. даний показник зменшився на 39,08 % і становить у 2020 р. 37980503 млн грн. Поряд з цим відмітимо, що вже у 2021 р. чітко простежується тенденція до збільшення обсягу надходження капітальних інвестицій у будівельний бізнес (у ряді областей України) порівняно з доковідним 2019 р.: Хмельницька (з 1082324 млн грн в 2019 р. до 1762838 млн грн в 2021 р., темп зростання — 162,87 %), Вінницька (з 1577521 млн грн в 2019 р. до 2246525 млн грн в 2021 р., темп зростання — 142,41 %), Тернопільська (з 1871713 млн грн в 2019 р. до 2394443 млн грн в 2021 р., темп зростання — 127,93 %), Одеська (з 3004635 млн грн в 2019 р. до 3668209 млн грн в 2021 р., темп зростання — 122,08 %), Донецька (з 439360 млн грн в 2019 р. до 510703 млн грн в 2021 р., темп зростання — 116,24 %) та Київська (з 10574321 млн грн в 2019 р. до 11122810 млн грн в 2021 р., темп зростання — 105,19 %). Загалом темп зростання обсягу капітальних інвестицій у будівництво в Україні у 2021 р. щодо 2019 р. становить 83,14 %, а у 2021 р. порівняно з 2020 р. чітко простежується зростання обсягу капітальних інвестицій у будівельний бізнес на 36,47 %.

Відмітимо, що за даними державної служби статистики України у 2019 р. в Україні було збудовано та прийнято в експлуатацію 11029327 м² загальної площі, а у 2020 році темпи будівництва суттєво зменшились на фоні розповсюдження коронавірусу COVID-19 та кількість нововведеної площі будівництва становила 8451221 м². У 2021 році в Україні здано більше житла аніж у 2019–2020 роках — 11433790 м² загальної площі житлових будівель. Динаміку загальної площі житлових будівель

прийнятих в експлуатацію (за видами) у 2019–2021 рр. представлено на рис. 4.

З даних рис. 4 чітко видно, що загальна площа прийнятого в експлуатацію житлового будівництва протягом 2019–2021 рр. зростає з 11029327 м² в 2019 р. до 11433790 м² у 2021 р., темп зростання показника становить 103,67 %. Аналіз видового складу прийнятого в експлуатацію будівництва показує домінування в його структурі будинків одноквартирних — 50,5 % — 53 % у 2019–2020 рр., в 2021 р. у структурі прийнятого в експлуатацію будівництва спостерігається домінування будинків з двома та більше квартирами — 61,67 % від загальної площі. Поряд з цим відмітимо щорічне зростання обсягів прийнятої в експлуатації площі гуртожитків: 5775 м² у 2019р., 7085 м² у 2020 р. та 30391 м² у 2021 р. Далі проаналізуємо динаміку змін загальної площі житлових будівель, що прийняті в експлуатацію у розрізі регіонів за 2019–2021 рр. виходячи з даних табл. 6.

Виходячи з даних табл. 6 видно, що загальна площа житлових будівель, що прийняті в експлуатацію у 2019–2021 рр. зросла на 3,67% або на 404463 м². Одночасно відмітимо, що обсяг прийнятої в експлуатацію площі будівництва у 2020 р. суттєво зменшився порівняно з 2019 р. на 2578106 м² або на 23,38 %, що стало результатом негативних наслідків пандемії COVID-19. Крім того, у 2020 р. загальна площа прийнятого в експлуатацію будівництва зменшилась у 23 регіонах України та м. Києві, лише у Вінницькій області спостерігається зростання даного показника на 11,88 % порівняно з 2019 р. При цьому в 2021 р. порівняно з 2020 р. знову бачимо тенденцію до зростання обсягів прийнятої в експлуатацію загальної площі будівництва на 2982569 м² або на 35,29 %. Зазначимо, що в ряді областей України: Харківська, Вінницька, Тернопільська, Київська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Закарпатська та м. Київ відбулося зростання прийнятої в експлуатацію площі будівництва у 2019–2021 рр. В той же час найбільший темп зростання даного показника спостерігався у м. Київ (176,09 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.), Харківській області (158,35 % в 2021 р. у порівнянні з 2019 р.), Вінницькій (127,31 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.), Тернопільській (125,63 % в 2021 р. по відношенню до 2019 р.), Київській (109,70 % в 2021 р. по відношенню до 2019 р.)

Таблиця 6. Динаміка загальної площі житлових будівель, що прийняті в експлуатацію у розрізі регіонів за 2019–2021 рр., м²

Регіони	2019 р.	2020 р.	Темп зростання (2020 р. / 2019 р.), %	2021 р.	Темп зростання, %	
					2021 р. / 2019 р.	2021 р. / 2020 р.
Вінницька	287392	321537	111,88	365873	127,31	113,79
Волинська	437309	355583	81,31	341228	78,03	95,96
Дніпропетровська	414258	258993	62,52	374115	90,31	144,45
Донецька	63125	47312	74,95	47969	75,99	101,39
Житомирська	195730	154201	78,78	195896	100,08	127,04
Закарпатська	506918	390975	77,13	416083	82,08	106,42
Запорізька	90296	52636	58,29	61498	68,11	116,84
Івано-Франківська	752903	505602	67,15	509176	67,63	100,71
Київська	1861046	1732765	93,11	2041661	109,70	117,83
Кіровоградська	71399	58202	81,52	55746	78,08	95,78
Луганська	20920	15530	74,23	6644	31,76	42,78
Львівська	1292196	1015702	78,60	1211489	93,75	119,28
Миколаївська	112013	61897	55,26	59586	53,20	96,27
Одеська	1087227	525092	48,37	1038857	95,55	197,84
Полтавська	216972	197212	90,89	159541	73,53	80,90
Рівненська	351811	293057	83,30	270753	76,96	92,39
Сумська	110415	61605	55,79	118847	107,64	192,92
Тернопільська	411297	309388	75,22	516717	125,63	167,01
Харківська	381592	315131	82,58	604271	158,35	191,75
Херсонська	120983	100264	82,87	89413	73,90	89,18
Хмельницька	323579	279532	86,39	341643	105,58	122,22
Черкаська	172846	111237	64,36	175211	101,37	157,51
Чернівецька	490224	327269	66,76	373665	76,22	114,18
Чернігівська	142890	95625	66,92	96260	67,37	100,66
м. Київ	1113986	864874	77,64	1961648	176,09	226,81
В цілому по Україні	11029327	8451221	76,62	11433790	103,67	135,29

Джерело: розраховано авторами за даними [5].

та у Сумській області (107,64 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.). Поряд з цим найбільший спад загальної площі житлових будівель, що прийняті в експлуатацію характерний для таких областей як, Луганська, Миколаївська, Чернігівська, Івано-Франківська, Запорізька, Полтавська та Херсонська, крім того у зв'язку з проведенням бойових дій та тимчасовою окупацією (2019–2021 рр.) дані по Луганській та Донецькій областях враховано не в повній мірі. В той же час найменший темп зростання прийнятого в експлуатацію будівництва спостерігався у Луганській області (31,76 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.),

Миколаївській (53,20 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.), Чернігівській (67,37 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.), Івано-Франківській (67,63 % в 2021 р. по відношенню до 2019 р.), Запорізькій (68,11 % в 2021 р. по відношенню до 2019 р.) та Полтавській (73,53 % в 2021 р. порівняно з 2019 р.).

Аналізуючи чинники, що впливають на обсяги прийнятого в експлуатацію житлового будівництва можна виявити тісний взаємозв'язок розглянутого показника з обсягами капітальних інвестицій в Україні за 2019–2021 рр. (див. рис. 5). [3, с. 65; 8, с. 90].

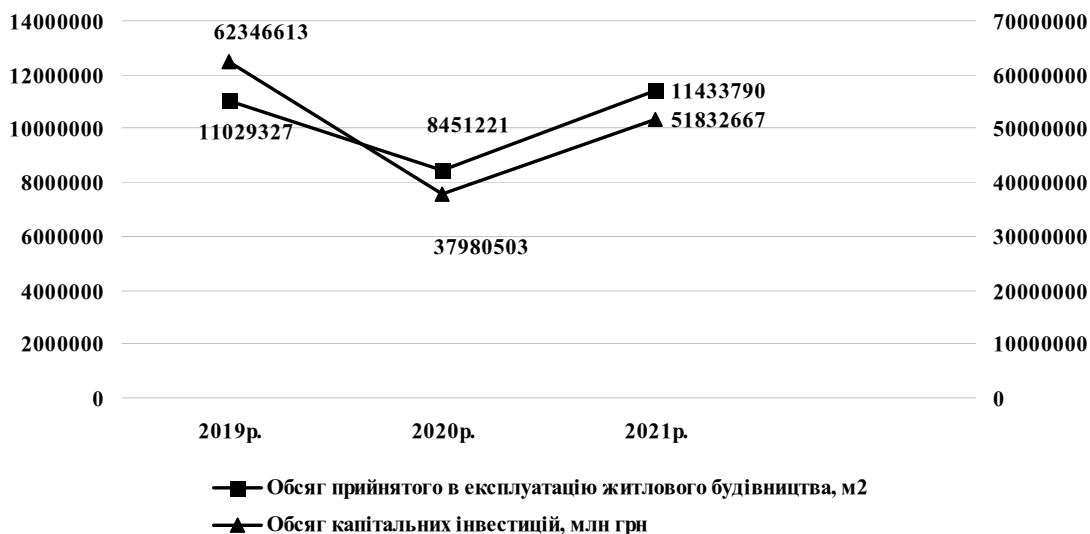

Рис. 5. Динаміка обсягу загальної площі прийнятого в експлуатацію будівництва та капітальних інвестицій у будівельний бізнес України

Джерело: складено за даними [5].

З даних рис. 5 чітко простежується залежність загальної площі житлових будівель, що прийнята в експлуатацію від обсягів капітальних інвестицій в будівельний бізнес України. Тобто в 2020 р. в результаті поширення коронавірусної хвороби спостерігається зменшення обсягу капітальних інвестицій (37980503 млн грн) і, як результат, скорочення обсягів прийнятої в експлуатацію площі будівництва до 8451221 м². Поряд з цим у 2021 р. можна побачити зворотню залежність: зростання обсягу капітальних інвестицій у аналізовану галузь (до 51832667 млн грн) і, як наслідок, зростання загальної площі будівель введених в експлуатацію до 11433790 м². Крім цього, на зміну представлених показників впливає також стан економіки, доступність іпотечного кредитування, соціально-політичний стан в країні тощо.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проаналізувавши стан розвитку підприємств будівельного бізнесу України за 2019—2021 рр., виявлено, що відбулося зменшення обсягу капітальних інвестицій у будівництво на 16,86 % та загальної площі житлових будівель, що прийняті в експлуатацію (в 2020 р.). Також відмітимо на протязі досліджуваного періоду зменшення величини індексів будівельної продукції за видами у 2019—2021 рр. (у % до попереднього року). Поряд з цим на протязі 2019—2021 рр. можна спостерігати зростання обсягу виробленої будівельної продукції підприємствами будівельного бізнесу України, збільшення середньообласної чисельності та середньомісячної заробітної плати працівників, що задіяні на будівництві.

Результати проведеного дослідження дають можливість стверджувати, що економічна криза у будівництві, що спровокована поширенням коронавірусної хвороби COVID-19 призвела до отримання збитку від підприємницької діяльності будівельних підприємств у 2020 р. у розмірі 2047,8 млн грн, враховуючи зменшення обсягів капітальних інвестицій у галузь. Наразі після пом'якшення карантинних обмежень в країні на будівельну галузь катастрофічний вплив має впровадження з 24 лютого 2022 р. указу президента України №64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні". Отже, сьогодні під загрозою опинилися майже всі будівельні підприємства України, що працюють за рахунок коштів покупців нерухомості, які своїми фінансовими вкладеннями фінансують окремі етапи житлового будівництва. Однак, враховуючи невизначеність у зв'язку з розвитком подій навколо коронавірусу COVID-19 та військового нападу Росії на Україну, конкретні перспективи розвитку будівельного бізнесу України як в цілому, так і в розрізі окремих регіонів країни спрогнозувати досить складно.

Література:

1. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. Галицький економічний вісник. 2019. № 5. С. 7—15.
2. Долбнева Д.В. Вплив COVID-19 на економіку країн світу. Проблеми економіки. 2020. № 1. С. 20—26.
3. Калініченко Л.А., Сидорова Ю.Р. Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі та будівельної продукції України. Молодий вчений. 2017. № 4 (4). С. 64—68.
4. Латишева О.В., Сайко А.Д. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 2 (56). С. 66—73.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Савченко В.Ф., Стойка С.О., Маклюк О.В. Інвестиційно-будівельна галузь як гарант підвищення життєвого рівня населення та фундамент соціально-економічної безпеки країни. Гроші, фінанси і кредит. 2021. Вип. 66. С. 166—122.

7. Смачило В.В., Благой В.В. Стан та тенденції розвитку будівництва в Україні. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 6. С. 30—34.

8. Чешук В.О. Діагностування рівня розвитку будівництва в Україні. Вісник Черкаського університету. 2018. № 2. С. 87—95.

9. Ширяєва Н.В., Макаренко А.Б. Дослідження впливу пандемії COVID-19 на економіку України як одного із факторів глобальної фінансової кризи. Вісник НТУ "ХПІ". 2020. № 4. С. 86—94.

References:

1. Adamska, I. (2019), "The current state and trends in the construction industry of Ukraine", Galician Economic Bulletin, vol. 5, pp. 7—15.

2. Dolbneva, D.V. (2020), "The impact of COVID-19 on the economy of the world", Problems of the economy, vol. 1, pp. 20—26.

3. Kalinichenko, L.L. and Sidorova, Y.R. (2017), "Analysis of trends in the construction industry and construction products of Ukraine", Young scientist, vol. 4 (4), pp. 64—68.

4. Latisheva, O.V. and Saiko, A.D. (2019), "Construction industry of Ukraine: current state and its role in ensuring sustainable development of the national economy", Economic Bulletin of Donbass, vol. 2 (56), pp. 66—73.

5. Official site of the State Statistics Service of Ukraine (2022), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 23 May 2022).

6. Savchenko, V.F., Stoyka, S.O., and Maklyuk, O.V. (2021), "Investment and construction industry as a guarantor of improving the living standards of the population and the foundation of socio-economic security of the country", Money, finance and credit, vol. 66, pp. 166—122.

7. Smachilo, V.V. and Blagoy, V.V. (2018), "Status and trends of construction development in Ukraine", Economy. Finances. Law, vol. 6, pp. 30—34.

8. Cheshuk, V.O. (2018), "Diagnosing the level of construction development in Ukraine", Bulletin of Cherkasy University, vol. 2, pp. 87—95.

9. Shiryayeva, N.V. and Makarenko, A.B. (2020), "Study of the impact of the COVID-19 pandemic on the economy of Ukraine as one of the factors of the global financial crisis", Bulletin of NTU "KhPI", vol. 4, pp. 86—94.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2022 р.

www.dy.nauka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73